

parlar més logudorès que campidanès (MLWagner, *VRom.* v, 110-111)³

Completem amb un sol punt de fraseologia. Una forma de negació una mica ordinària però castissa i enèrgica és dir irònicament *si, per la part del colze!*; segons *AlcM* en lloc d'això diuen *pel colze* en el Camp de Tarragona i *pels colzos* a Menorca; però no és just de dir que *per la part del colze* sigui empordanès, perquè des de petit que ho sento dir i ho dic jo mateix a Barcelona. Doncs, és curiós que s'usi la mateixa frase en romanès: *din cot*, i amb el mateix sentit (Graur, *BullLing.* v, 56ss., cf. *Rom.* LXVI, 124); cf. frases com *a l'ull malalt da-li colzo* a Mallorca (o sigui no li donis amb res, no te'l toquis mai), b. emp. *moca't amb el colze* 'a un que pretén obtenir quelcom que no li pertoca' (Llofriu), cita d'*AlcM*.

DERIV.: *Colzada* (1417, «no podien pendre peix: ells staven dos *colçades* dins mar, e Jhesu Xrist fon a la riba de la mar», StVicentF, *Quar.*, 326.94; «*colzada*: versura», OPou, *ThPu.*, 8). *Colzera* [1409, «e va-l pendre a la *cotzera* de la mànega», doc. ross. de 1409, Alart, *InuLC*].

Recolzar [Joanot Martorell, *Tirant lo Blanc*, capítol 175; Felip de Malla, a 1490, cit. *AlcM* s. v. *apodiari*; fi S. xv]: «los archs --- *recolzaven* sobre quatre pilars ---», MJde Galba, cita de Careta, *Barbr.*, s. v. *bòveda*; «POSTURES Y MOVIMENTS DEL COS: sostenir lo cap ab lo bras, jaure; *recolzar-se*: reclino, -nare», OPou (*ThPu.*, 297); i Verdager el portava ja del seu ús juvenil vigatà: «somiava *recolzadeta* al pit», *Atl.* 30 vi, 14d, ja en l'escalaborn de 1867. Aquest tipus RECUBITARE, però, en realitat, si s'enllaça amb CUBITUS, tant o més prové d'una formació RECUBITARE, freqüentativa de RECUBARE («Tityre tu *recubans* patulae sub tegmine fagi» ---): el cast. ant. *acobdarse* «acostarse» prové paral·lelament de la formació mixta, paral·lela, ACCUBITARE: en el ms. bíblic castellà n.º 6: «ni te *acopdes* con ella con el *copdo*» allà on la bíblia de Scio (vi, p. 149) tradueix «ni te *recuestes* con ella de cod», de l'*Eccles.* ix, 12(13), que és «nec *accumbas* cum ea super *cubitum*» i en la bíblia anglesa del rei James «nor sit down with her in thine arms».

És sabut que Fabra recomanà l'elegant construcció «la dama *recolzava* en el braç de l'enamorat», «la volta ja només *recolza* en un sol pilar», «tal opinió podria *recolzar* en tal o tal fet» i transitivament «*recolzar* la meua càrrega feixuga sobre aquella paret» (o sigui 'fer descansar, estontolar',⁴ però no «recolzar la gestió d'en Tal o en Tal», «*recolzar* En Tal» com a equivalent del cast. *apoyar*, com han imitat desmanotadament alguns)⁵ D'ací el derivat *recolze* 'recolzada, meandre': «ciutat deu haver manera de riu que, a temps que hi ve poca aigua, los veïns, per créixer lurs camps, li furten adés una punta, adés un *recolze* o altra cosa», Eiximenis (*Doctr. Comp.*, 125), eiv. «recolsu: recodo» (PzCabrero); *al fækúdzə* gorg en terme de Calce en el riu Agllí, *Gorg del fækúdzə* a la Cantarana, Castellnou dels Aspres, 1960; també simplement *lu kúdzə də lə fíbérə* a Clairà (1960). «Potser ja massa dies he comptat / i en un *recolze* inconegut⁶⁰

m'espera / la fi: pugui jo caure incanviat / tot fent honor per via dreturera / ---», Josep Carner, *El més vell del poble*, 1966.

Recolzador («appui-main», Alart) sembla una mena de coixí, i «dos *recolzadors* de marroquins», a. 1393 (*InuLC*), «pro bara, quam inmitti fecistis in quator *recolzadors*», a. 1313, Finke (*Acta Ar.* III, 247). Ed. Fontserè recomanava, c. 1925, un mot *entrecolzar* per a adopció en el *Dfa.*, però no sé què vol dir car no figura en el *Dfa.* ni en *AlcM* (ni veig res de tal en francès ni en castellà) ¿potser 'recolzar mútuament dos dispositius físics o meteorològics'? O bé més aviat un *entre-acodar* castellà = *acodar entrecruzadamente*. *Colzar*. *Colzadura*. *Colzejar* (DBal.). *Colzer*. *Colzet*. *Recolzada*. *Recolzejar*. *Recolzador*. *Recolzadura*.

¹ En el tercer passatge no s'ha conservat més que el ms. una mica més tardà, B, que alguna altra vegada ensordeix (almenys gràficament) africades com aquesta, de manera que en realitat això s'ha d'entendre com *codzes*. La forma *códeu* del segon passatge és més extraordinària, però no està isolada, car C. Brunel ha publicat trossos d'una altra trad. catalana de Voragine, en ms. de fi del S. xiv, i allà també es llegeix, en un passatge diferent, «axí com sant Domènec anava per un camy --- se seya ab lo seyn de la crou, on mantenent eyl e sieu compayó foren deliures de la pluya, que no-ls tocà ni s'acostà <a>d éls per espasi de tres *códeus*» (*Rom.* LIV, 478): el llenguatge mostra també caràcters rossellonesos. I aquest *códeu* difícilment es pot explicar d'altra manera que per una metàtesi antiqüíssima *CUTIBUS < CUBITUS (potser en relació amb el port. *cotovelo*, veg. *DECH*), que havent sobreviscut només fins a l'Edat Mitjana en algun sector del Nord rossellonès quedà després extingida i avui ja no és coneguda enlloc. — ² Avui, però, segons *AlcM*, si bé tindria pertot *ó* en terres balears, valencianes i rosselloneses apareixeria amb aquest timbre només en uns tres quints de les localitats del Principat, mentre que en cinc del cat. occidental i en vuit de l'oriental (tant del Nord com del Sud) es pronunciarà amb *o* oberta. ¿Potser doncs, tanmateix, existeix una tan extraordinària pronúncia en algun lloc? Però el fet que jo no recordi haver-la sentida mai, ni la tingui anotada d'enlloc, ja fa dubtar-ne; i em decanta a admetre que hi ha un malentès i que no existeix, el fet que donin *kólze* com a pronúncia pròpia de Barcelona: manifestament i absolutament infundada. Ni a Barcelona ni als altres punts orientals que he freqüentat més no ha existit mai altra pronúncia que amb *ó*; així mateix *kólze* a Tavascan (1934). També cal rectificar l'afirmació que en el Continent la variant en *-o* és només d'Igualada, Vilafranca i el Camp de Tarr. *Kólzu* és el que jo vaig sentir i dir a Barcelona fins bastant gran; després això ha reulat, sense desaparèixer, però és veritat que avui ja no ho diuen la gent educada, com ho feien abans, en què els homes de L'Avenç arribaren fins a preferir-ho literàriament: «les mans al clatell i els *colzos* enlaire», Massó i T.